

SESSION 2023

**CAPES
CONCOURS EXTERNE
ET CAFEP**

SECTION : LANGUES RÉGIONALES

CATALAN

**EPREUVE ECRITE DISCIPLINAIRE APPLIQUEE
PORTANT SUR LE CATALAN**

Durée : 6 heures

L'usage de tout ouvrage de référence, de tout dictionnaire et de tout matériel électronique (y compris la calculatrice) est rigoureusement interdit.

Il appartient au candidat de vérifier qu'il a reçu un sujet complet et correspondant à l'épreuve à laquelle il se présente.

Si vous repérez ce qui vous semble être une erreur d'énoncé, vous devez le signaler très lisiblement sur votre copie, en proposer la correction et poursuivre l'épreuve en conséquence. De même, si cela vous conduit à formuler une ou plusieurs hypothèses, vous devez la (ou les) mentionner explicitement.

NB : Conformément au principe d'anonymat, votre copie ne doit comporter aucun signe distinctif, tel que nom, signature, origine, etc. Si le travail qui vous est demandé consiste notamment en la rédaction d'un projet ou d'une note, vous devrez impérativement vous abstenir de la signer ou de l'identifier. Le fait de rendre une copie blanche est éliminatoire.

INFORMATION AUX CANDIDATS

Vous trouverez ci-après les codes nécessaires vous permettant de compléter les rubriques figurant en en-tête de votre copie.

Ces codes doivent être reportés sur chacune des copies que vous remettrez.

▪ **Concours externe du CAPES de l'enseignement public :**

Concours	Section/option	Epreuve	Matière
E B E	0 4 4 2 E	1 0 3	9 3 1 2

▪ **Concours externe du CAFEP/CAPES de l'enseignement privé :**

Concours	Section/option	Epreuve	Matière
E B F	0 4 4 2 E	1 0 3	9 3 1 2

Durée : 6 heures

Coefficient 2

Vous présenterez, en français, une séquence d'enseignement-apprentissage de catalan langue vivante selon le contexte et les consignes ci-dessous :

Contexte :

Axe culturel : « Territoire et mémoire »

Classe : cycle terminal, série générale

Conditions d'enseignement : langue vivante en section bilingue

Niveau attendu à la fin du lycée : B2 (5 activités langagières) + C1 (plusieurs AL)

Consignes :

1. Proposez une analyse critique de chacun des documents constituant le dossier ci-après.
2. Sélectionnez quatre documents pour l'élaboration de votre séquence, dont obligatoirement les documents 1 et 2. Mettez en relation ces quatre documents et précisez leur intérêt pour la séquence.
3. Exposez les objectifs communicationnels, linguistiques, culturels, éducatifs et la tâche finale que vous envisagez pour la séquence. Précisez l'exploitation de chacun des quatre documents conservés au sein d'une ou plusieurs séances.
4. Identifiez et analysez les faits de langue soulignés dans les documents 1 et 2. Expliquez les objectifs qu'ils permettent de mettre en oeuvre et donnez des exemples d'intégration à la séquence.
5. Détaillez quelques stratégies pédagogiques à plusieurs moments de la séquence, dont l'évaluation et la différenciation, afin de permettre aux élèves d'être acteurs de leur apprentissage.

Liste des documents constituant le dossier :

- Document 1 : Manel Figuera, «La batalla d'Angostrina», *Els fills de la terra*, La Seu d'Urgell, Edicions Salòria, 2021, p. 681-683.
- Document 2 : Teresa Rebull, «Prats de Molló», *Tot cantant*, Barcelona, Columna Edicions, 1999, p. 122-123.

- Document 3 : Jordi Pere Cerdà, «Els mossos del Mas Rondola», *La guatlla i la garba* dins *Poesia completa*, Barcelona, Viena Edicions, 2013, p. 59. (Primera edició: Perpinyà, Col·lecció Tramuntana, 1951).
- Document 4 : Jacint Verdaguer, extracte de «Cant quint: Tallaferro» dins *Canigó*, Prada, Terra Nostra, 2002, p. 64-65. (Edició original: Barcelona, 1886).
- Document 5 : «“Espero que el record pervisqui”: La noia de la capsa de fils retorna als 102 anys a la Maternitat d’Elna», *Empordà*, Figueres, 20/09/2021.
- Document 6 : «Quadres per a seleccionar el tipus d’entrevista: dirigida, semidirigida, no dirigida» dins *Eines per a treballs de memòria oral*, Generalitat de Catalunya. Departament d’Interior. Relacions Institucionals i Participació. Direcció de la Memòria Democràtica, Barcelona, 2008, p. 26.

Annexe :

- « Le croisement des disciplines : un levier pour l’apprentissage des langues » dans *Programme de langues vivantes de première et terminale générales et technologiques, enseignements commun et optionnel*, Ministère de l’Éducation nationale, 2019.

Document 1

La batalla d'Angostrina

Els esdeveniments d'aquesta novel·la concerneixen fets documentats que passaven a la vegueria de Cerdanya al final del segle XVI, en el context europeu de guerres de religions.

Cent seixanta-vuit baixes. Exceptuant els trenta-un que havien aconseguit fugir. Els francesos n'havien perdut cinquanta en aquell combat desigual. El sol se n'anava cap a ponent.

5 Saquejaren les cases de Bena i de Salit. En mataren el bestiar gros i se n'emportaren principalment rossam i aviram. Cremaren el que van poder i robaren objectes de poca vàlua. Per sort els masovers havien corregut cap a Puigcerdà poc abans del malaurat encontre amb la Unió. Avaluant-ne, no obstant l'infortuni, fredament el resultat, en Damià i els seus havien alentit l'embranchida dels francesos. Aquests, des de Bena, podien baixar sense obstacles a Enveig i a Iravals i caure de dret sobre la Vila, a la qual haurien pogut posar setge, si bé comptaven amb poca artilleria. Per això, vaig començar a pensar que tal vegada no era aquesta la seva intenció.

—Capità —em va cridar en Joaquim, que davallava amb celeritat de les Empardines—, els gavatxos són a Feners i a Brangolí.

15 —Poca feina hi podem fer ara —li vaig apuntar—. Espero que els veïns d'aquests pobles hagin marxat amb els de Bena i Salit. Sortim d'aquí per evitar que hi adverteixin la nostra presència.

20 Els primers reforços de la Vila havien arribat aleshores a Enveig. Davant hi havia la cavalleria d'en Pau, intacta. Al seu darrere hi avançaven dos-cents homes que integraven el sacramental de l'Alt Berguedà, trenta dels quals també muntats en què anaven en Llorenç Sindreu, en Ramon Guitó, en Josep Ticó i moltes cares conegudes de feia cinc anys. Prop de cent voluntaris s'havien afegit al seguici. Sumàvem, en total, una força d'uns cinc-cents components. Això ens facilitava rapidesa però poca estabilitat i cohesió. Ho teníem francament difícil.

25 El veguer, molt preocupat, anà al capdavant d'aquell estol.

—Capità de Cabrera —em preguntà nerviós—, puc saber per què us entesteu a presentar brega als francesos? Són sis vegades més que nosaltres i van proveïts d'escuts. Preparem la defensa de Puigcerdà abans que no sigui massa tard.

30 —Senyor —li vaig contestar, ja segur del que deia—, l'enemic no té la intenció de posar setge a la Vila. Si ens hi tanquem evitarem baixes, cert, però deixarem aïllats la torre Cerdana i el castell de Querol i sense salvaguarda pràcticament tota la vegueria. L'única cosa que aconseguiríem seria que ens matessin pagesos que encara no haguessin abandonat el seu mas, la majoria dones, nens i vells, i que se'ns emportessin el bestiar que hi ha des d'aquí fins al coll de la Perxa. I això sí, **els**

35 **concediríem** prou temps perquè els **enviessin** reforços des d’Ax carregats amb falconets.

L’esguard de mossèn Francesc de Merlés denotava perplexitat.

—Podeu ser més explícit? —em sol·licità quasi irritat—. Què em voleu donar a entendre?

40 —Senzillament que el propòsit dels francesos no és ocupar Puigcerdà —li vaig respondre decidit. Jo també m’ho pensava al principi. De motius no els en sobren. Vós sabeu tan bé com jo que a Vervins s’hi està negociant la pau entre França i Espanya. Si durant aquest període breu de temps conquereixen tantes poblacions com els sigui possible, es podria modificar el traçat de la frontera entre les dues corones i traslladar-la més al migdia. Això ens posaria en una situació de precarietat. Al Rosselló i a l’Aran, en canvi, sí que hi pretenen aquesta fita; allí hi han entrat forts contingents militars amb soldats de lleva ben armats i instruïts. Desenes de falconets deuen malmetre els murs dels pobles més grans i sols la resistència dels rossellonesos i dels aranesos, ajudats per les tropes vingudes de fora, podrà derrotar-los i no passar a formar part
50 del país veí.

Manel Figuera, «La batalla d’Angostrina», *Els fills de la terra*, La Seu d’Urgell, Edicions Salòria, 2021, p. 681-683.

Document 2

Prats de Molló

En la seva autobiografia, la cantant Teresa Rebull (Sabadell, 1919 – Banyuls de la Marenda, 2015) explica el seu pas per Prats de Molló durant la Retirada del 1939.

Caminàrem molt. Semblava que haguéssim caminat el doble, perquè la neu exigeix més esforç. El cansament s'apoderava de nosaltres, almenys pel que fa a mi. Vam arribar a Prats de Molló, cap al tard, entre les cinc i les set del vespre. Els meus companys i jo ens arredossàrem a l'entrada d'una casa d'un carrer molt estret, entre la placeta principal del poble i el pont. En Pep se n'anà a explorar el terreny a fi i efecte de decidir per on hauríem de continuar la caminada. Quina direcció prendre? **No tornà. L'havíem perdut. Vaig deixar els companys i vaig córrer vers la riuada de gent, que arribava a Prats**, baixant del coll d'Ares i d'altres punts de la muntanya. Vaig cridar-lo tan fort com podia. Qui ho havia de sentir? Ni ell, ni ningú. El meu crit era ofegat per la multitud, l'onada humana que empenyia, els crits i plors de la mainada, les llàgrimes silencioses dels grans, desbocats vers l'inconegut.

Desemparada, l'esglai dintre meu, vaig córrer contra corrent aquell riu humà per retrobar els companys que havia deixat al portal d'una casa. Vaig plorar d'impotència, d'amargor, de ràbia i de solitud.

Passaren uns minuts, i l'amo de la casa va aparèixer al llindar de la porta. Allà, arraulits de fred i sense paraules, aquella presència, com una aparició. L'home era alt i prim, ben plantat, morè de cara. Tenia els ulls negres i unes faccions del rostre talment com un sant de les pintures d'El Greco. Era bell. Inspirava confiança. Semblava de casa, de la nostra gent. Aleshores, m'hi vaig posar de cara, agafant les solapes de la geca, i, volent-lo convèncer, amb vehemència i plors li vaig cridar: «Mireu-nos bé el fons dels ulls i veureu que no som criminals ni lladres! Mireu, mireu!» I vinga a sacsejar-li el coll de la geca. Ell no deia res. Ens mirava amb tristesa: «Deixeu-nos entrar només a l'entrada, si us plau! Si us plau! Sota l'escala!» S'ha de dir que aquell hivern, el gener i el febrer de 1939, va ser un dels més freds que hi havia hagut des de feia anys. Qualsevol gota de líquid quedava glaçada, tant si eren llàgrimes com gotes del nas. L'home, sense gaire mots, el gest pausat, el rostre impassible, ens diu amb una veu greu i calmosa: «Espereu.» Van passar uns minuts i el veiérem baixar per les escales del primer pis i venir vers nosaltres amb aquestes paraules: «Podeu pujar. L'arròs s'està fent. La mestressa el prepara.» No ens crèiem el que sentíem! El cor m'esclatà de reconeixença. Entràrem tímidament, els tres companys i jo, en una gran cuina de llar de foc generosa, on els espetecs dels troncs tendres s'enlairaven com una gerba de festa i germanor. I quina tebior! Quin bé de Déu de tebior! Feu córrer de nou la sang per les meves cames i tot el cos.

Teresa Rebull, «Prats de Molló», Tot cantant, Barcelona, Columna Edicions, 1999, p. 122-123.

Document 3

Els mossos del mas Rondola

De cançons i de corrandes
vos en cantarem deu mil,
les portem a la butxaca
estacades amb un fil.

5 *Els mossos del mas de Ronda,
quan baixen a Sallagosa,
fan repicar les sabates
com tambors de pabordesses,
cantant per les cantonades
10 per si lluu a la reixada
la cara d'alguna nena
de lluertera mirada.*

La lluna no sap on cotxa,
si a Puigmal o si a Cadí;
15 posa un peu a cada serra,
i al mig toca el violí.

*Mestressa, que volem beure
una copa d'aniseta,
que els carabiners de Llivia
20 ens han fet tastar escopeta.
Ferida d'eixa gentada
serà almoina per tornar;
la que vós ens heu donada,
la tindrem de mal curar.*

25 A les muntanyes d'Espanya,
hi tenim un camp sembrat,
ara que les segues tornen,
haurem d'anar-hi aviat.

*Els mossos del mas Rondola
30 l'aper als dits matins i tardes,
sembren la collita nova
d'una esperança rebel·la,
la pell d'escorça de roure
i una font que a dins tremola
35 d'una vida insatisfeta.*

Aquí dalt de la muntanya
tinc la rosa al fresc del riu;
és per santa Margarida
que ma mare així se'n diu.

Jordi Pere Cerdà, «Els mossos del Mas Rondola», *La guatlla i la garba* dins *Poesia completa*, Barcelona, Viena Edicions, 2013, p. 59. (Primera edició: Perpinyà, Col·lecció Tramuntana, 1951).

Document 4

Tallaferro (extracte)

Oh, mangala de ferro que don Rotllan
plantà enmig de la plaça roja de sang!
Si el comte no t'arranca, ningú ho farà.
El comte té una espasa que més li val,
5 d'argent té la creuera, d'acer el tall;
els moros, quan la vegem, tremolaran,
com tremolen les messes prop de la falç.
Oh, mangala de ferro de don Rotllan!
A qui té aqueixa espasa tu no li plaus
10 i esperona a sos hèroes al crit d'«avant!».
El castell de Cabrera los veu pujar,
com serp que s'aforesta, vers Panissars.
Dels Trofeus de Pompeio passen davall,
que, alçant entre suredes son front gegant,
15 el Rosselló dominen i l'Empordà.
Rocabertí, entre penyes mal amagat,
vers Requesens l'exèrcit mira enfilat.
Allí els avets i alzines, roures i faigs
se creuen com les llances en un combat;
20 el comte a colps d'espasa va obrint-se pas,
deixant-ne grans esteses ençà i enllà.
Si els moros lo vegessen destralejar,
el colp no esperarien de sa destrat.
El comte Tallaferro ja veu ses naus,
25 lluint la mitja lluna damunt dels pals,
astre de mal auguri per nostres camps,
i exclama amb ulls encesos i braços alts:
—Bon Déu, s'han fet pel moro ports catalans?
Aquí el Pirene altívol abaixa el cap,
30 com monstre que s'abeura dintre la mar.
El comte Tallaferro timbes avall
davalla com el núvol del temporal,
prenyat de pedregades, de trons i llamps.

Jacint Verdager, extracte de «Cant quint: Tallaferro» dins *Canigó*, Prada, Terra Nostra, 2002, p. 64-65. (Edició original: Barcelona, 1886)

ELNA

"Espero que el record pervisqui": La noia de la capsa de fils retorna als 102 anys a la Maternitat d'Elna

La consellera Ciuró destaca el testimoni de Remei Oliva i l'erigeix en símbol "de totes les dones víctimes de l'exili"

ACN - Xavier Pi

Elna | 20·09·21 | 18:09 | Actualitzat a les 18:10

Remei Oliva és l'última mare viva de totes les qui van infantar a la Maternitat d'Elna / ACN

Remei Oliva és l'última mare viva de totes les qui van infantar a la Maternitat d'Elna. Avui, amb 102 anys, hi ha tornat per a la presentació de l'edició en català de les seves memòries. *La noia de la capsa de fils* ressegueix l'exili que va viure quan, l'hivern del 1939, va haver de deixar enrere la feina de modista i fugir a França. La traducció del seu testimoni, publicat en francès per primer cop al 1988, forma part de la col·lecció *Memòries* del **Memorial Democràtic**. "Espero que el record pervisqui", ha dit Oliva, durant l'acte a la Maternitat. La consellera de Justícia, **Lourdes Ciuró**, ha subratllat que el seu és el testimoni que representa la veu "de totes les dones víctimes de l'exili" que van ser "víctimes de la barbàrie".

La seva és la veu de totes les dones que van patir la **Guerra Civil** i van haver d'**exiliar-se**. Remei Oliva tenia 20 anys quan, aquell hivern del 1939, va haver de deixar casa seva a Badalona. Va tancar les portes a la seva vida de modista i als seus somnis per fugir cap a França.

Les memòries ***La noia de la capsa de fils*** ressegueixen els quinze mesos que va passar als camps d'Argelers i Sant Cebrià, el naixement del seu primer fill (en Rubén) a la Maternitat d'Elna i la difícil integració en una França immersa dins la Segona Guerra Mundial.

El llibre es va publicar per primer cop en francès el 1988. Fa setze anys va sortir en castellà i ara, n'ha arribat la traducció al català. S'ha publicat dins la col·lecció 'Memòries' que edita el Memorial Democràtic.

Avui, a **punt de fer 103 anys** (va néixer el 29 de setembre del 1918) Remei Oliva ha tornat a la Maternitat Suïssa d'Elna. Ella és **l'última mare viva dels 597 nens a qui Elisabeth Eidenbenz va ajudar a néixer**. I ha estat precisament aquí, el lloc on va infantar el seu primer fill, l'escenari que la Generalitat ha escollit per presentar-hi la traducció de les seves memòries.

"Ho he guardat tot a la memòria"

Oliva ha recordat que qui va impulsar-la a escriure el llibre va ser una de les seves joves. Per ordenar-se la memòria, s'apuntava frases en llapis que després estructurava cronològicament. "Com que ho he guardat tot a la memòria ho he pogut escriure tal com era", ha dit durant la presentació.

Oliva tampoc ha oblidat agrair què va suposar la Maternitat d'Elna per a totes aquelles qui malvivien en camps de concentració. Amb Eidenbenz, s'hi va cartejar i la va retrobar posteriorment. "Ella ho mereix tot", n'ha dit. I del seu testimoni, 'La noia de la capsa de fils', allò que n'espera és que el llibre serveixi perquè "el record pervisqui" i no s'oblidi mai la barbàrie que va suposar la guerra i l'exili.

Símbol "de totes les dones"

La consellera de Justícia, Lourdes Ciuró, ha destacat que el relat d'Oliva és **un "testimoni molt valuós"**, perquè és símbol de **la valentia i la dignitat** de les dones republicanes exiliades. "Ens fa una fotografia clara de totes les dones víctimes d'aquell exili forçat, sovint massa oblidades", ha afirmat.

"La seva perspectiva femenina dona un valor qualitatiu al seu testimoniatge", ha dit la consellera. I ha afegit: "Ella ens parla de la vida als camps de refugiats, de les noies que tenien fills, de l'absència de pare de les criatures, de les famílies, malalties i plagues. De com cadascú lluitava internament per sobreviure en condicions infrahumanes i de com, malgrat les adversitats, la vida s'obria camí".

Ciuró ha destacat que les memòries d'Oliva són "història en majúscules", que s'ha "d'explicar als nostres joves perquè siguin conscients de com el feixisme va trepitjar els drets humans de diverses generacions". "I prenguin consciència de preservar els drets individuals, col·lectius i la democràcia; perquè allò que van viure les víctimes de la Guerra Civil, malauradament, avui torna a aparèixer a d'altres indrets, amb els mateixos objectius de propagar l'odi, les desigualtats i la insolidaritat social", ha afegit.

«“Espero que el record pervisqui” : La noia de la capsa de fils retorna als 102 anys a la Maternitat d'Elna», *Empordà*, Figueres, 20/09/2021.

Document 6

«Quadres per a seleccionar el tipus d'entrevista: dirigida, semidirigida, no dirigida» dins *Eines per a treballs de memòria oral*, Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior. Relacions Institucionals i Participació. Direcció de la Memòria Democràtica, Barcelona, 2008, p. 26.

Quadres per a seleccionar el tipus d'entrevista

Ja hem comentat abans que la línia divisòria entre els diversos tipus d'entrevista a vegades pot ser difusa i que les combinacions possibles són múltiples. Per a valorar millor el tipus d'entrevista segons la implicació de l'investigador que ens convé pels nostres interessos, exposem uns quadres basats en dos criteris: segons el tipus de preguntes i segons el tipus de respostes, seguint els tres eixos orientatius que hem marcat.

Segons el tipus de preguntes			
	Preguntes tancades	Preguntes semiobertes	Preguntes obertes
Característiques	Les mateixes preguntes amb la mateixa formulació i en el mateix ordre per a tots els informants.	A mig camí entre les tancades i les obertes. Flexibilitat dirigida.	Total llibertat.
Forma de presentació	Qüestionari tancat.	Qüestionari on es relacionen els temes i els aspectes a tractar..	Relació inicial i oberta de temes a plantejar.
Funció de l'entrevistador	Es limita a seguir el qüestionari.	Porta la direcció de l'entrevista, centrant controlant el seu contingut.	Estimula a l'informant perquè s'expressi lliurement.
Objectius	Assegurar que es planteja a tots els informants les mateixes preguntes, de la mateixa manera i en el mateix ordre.	Aprofundir en els temes que ens interessin per a la nostra investigació.	Suggestir possibles qüestions a tractar segons es desenvolupi l'entrevista.

Segons el tipus de respostes			
	Respostes tancades	Respostes semiobertes	Respostes obertes
Característiques	Major o menor grau de llibertat en la resposta segons l'estructuració del qüestionari.	Llibertat per a respondre, sota el control de l'entrevistador.	Total llibertat per a respondre.
Funció de l'informant	Condicionat a respondre segons el tipus de resposta prevista.	Gaudeix de plena llibertat per expressar-se en el seu llenguatge i al seu ritme.	Gaudeix de plena llibertat per expressar-se en el seu llenguatge, al seu ritme i sobre les qüestions que li suggereixin o que plantegi voluntàriament.
Objectius	Assegurar que tots els informants responen a les mateixes preguntes.	Obtenir informació qualitativa de les qüestions plantejades i la possibilitat de tractar aspectes no perceptibles com sentiments, idees, valors, etc.	Obtenir una visió general de les experiències dels informants que s'expressen amb total llibertat. Possibilitat de trobar bons informants.

Annexe

« Le croisement des disciplines : un levier pour l'apprentissage des langues » dans *Programme de langues vivantes de première et terminale générales et technologiques, enseignements commun et optionnel*, Ministère de l'Éducation nationale, 2019.

- **Le croisement des disciplines : un levier pour l'apprentissage des langues**

Chaque élève a un rapport personnel, lié à son histoire familiale et scolaire, à plusieurs langues. Cette richesse linguistique est une donnée de départ précieuse pour l'apprentissage des langues. En outre, l'apprentissage simultané de plusieurs langues vivantes (LVA-LVB-LVC) permet des croisements, des transferts et d'autres stratégies d'appropriation. Il est en particulier établi que la maîtrise d'une langue étrangère facilite l'acquisition d'autres langues vivantes nouvelles.

Le français, langue de scolarisation, procure des repères précieux, notamment toute une terminologie grammaticale qui facilite la compréhension des mécanismes linguistiques dans d'autres langues.

L'interdisciplinarité, chaque fois qu'elle est possible (cours de pratiques artistiques, histoire-géographie, sciences, langue et littérature françaises, etc.), est utilisée pour nourrir et étayer l'apprentissage des langues étrangères et régionales. L'enseignement d'autres disciplines en langues étrangères et régionales ainsi que les pratiques immersives apportent, quand ils peuvent être mis en place, des atouts indéniables.